

Les condecoracions montserratinas del Sometent

MANUEL FORASTÉ

Al segle XIII i per tal de garantir la pròpia seguretat o en cas de perill d'invasió del territori per un exèrcit enemic, es va formar una Germandat de gent civil, però preparada amb armes per si de cas els era necessari. Aquesta agrupació fou anomenada «Sagramental» per raó del jurament de fidelitat religiosa que feien en ingressar l'Orde armada. Quan hi havia algun perill eren avisats a toc de campana i així es reunien alhora tots els militants de tots els pobles veïns. Aquest toc de campana s'anomenava toc de sometent, nom que s'imposà més tard per a denominar els grups civils de gent armada.

El Sagramental va desaparèixer al final de la Guerra de Successió amb el Decret de Nova Planta, on es perderen a més moltes de les altres llibertats de la nostra terra.

L'any 1794 i amb motiu de la Guerra Gran, el Capità General de Catalunya, Comte de la Unión, va reinstaurar el Sometent per tal d'aportar forces contra la invasió francesa. Aquest cos armat li fou de gran ajuda.

Durant la Guerra de la Independència, el Sometent es mostrà molt actiu, ja que destorbà en diverses ocasions l'atac del francès, com en el cas de Roses, de Barcelona o del Bruc.

A mitjans del segle XIX i amb les mateixes finalitats pròpies es va refondre de nou la seva fundació i s'adoptà el nom de «Sometent Armat de la Muntanya de Catalunya»: El lema escollit seria el de «Pau, Pau i sempre Pau» que defineix la seva actitud.

La Primera República del 1873 abolí aquesta institució, encara que poc després fou refeta de nou amb la Guerra dels Carlins.

L'any 1904 es va proclamar la Verge de Montserrat com a Patrona del Sometent i des de llavors totes les medalles i insígnies del Cos fan referència a la Mare de Déu o a la seva muntanya, i així trobem les següents condecoracions.

MEDALLES DEL PATRONATGE DE MONSERRAT

Existeixen dues variants de la mateixa condecoració, encunyades respectivament per la casa Castells i pels tallers Vallmitjana.

Tipus I A

Anvers: Bust del rei vastit de militar de gala i a l'entorn la llegenda, ALFONSO XIII 10 Abril 1904, envoltat d'un cercle de perles.

Revers: talla romànica de la Verge de Montserrat voltada d'escolans. Al fons la muntanya i el monestir. Al voltant i entre dos cercles la llegenda PATRONA DE LOS SOMATENES DE CATALUÑA. Anella, passador i cinta amb la bandera espanyola.

Escultor: Maura, taller: Castells, metall: coure, mides: ø 30.

Tipus I B

Condecoració de solapa de les mateixes característiques descrites però de mida més reduïda (ø 13), metall: plata.

Tipus I C

Igual a l'anterior però de coure.

Tipus I D

Prova d'encuny del tipus I A però feta d'alumini i amb la variant de l'escultor que firma PONS.

Tipus II

Bonica medalla d'estil modernista i variant de l'anterior.

Anvers: Imatge vestida de la Verge de Montserrat sobre un fons de muntanyes amb el liri i el ceptre reial. Al costat una rama de llor i la inscripció de SOMATENES ARMADOS DE CATALUÑA 1904. Llegenda PAZ Y TREGUA:

Revers: Escut del Sometent format per les barres de Catalunya i superat per una corona reial. Al voltant una corona de llor. A l'exerg i sobre una cinta PAZ Y TREGUA. Al voltant la següent inscripció PROCLAMACIÓN DEL PATRONAZGO DE Ntra Sra DE MONTSERRAT PRESIDENCIA DE S. M. EL REY. Anella, passador, i cinta amb la bandera espanyola.

Taller: Vallmitjana, metall: plata, mides: ø 34

Tipus II B

El mateix exemplar en coure.

I-A

II

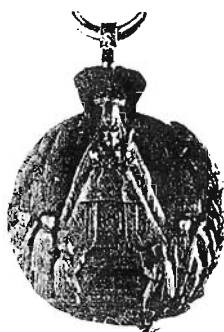
I-B

III-A

III-B

V-A

VI

MEDALLA DE LA CONSTÀNCIA DELS SOMETENTS DE CATALUNYA

Condecoració creada per Reial Decret de 6 de febrer del 1918 i feta per a premiar els vint anys de servei.

Tipus III

Creu esmaltada entre quatre rams d'olivera i botó central amb la Verge de Montserrat. La Mare de Déu va sobrevestida amb els atributs reials i coronada per l'Esperit Sant. Fons de muntanyes sobre un cel de color blau. Al voltant la següent inscripció SOMATENES ARMADOS DE CATALUÑA.

Revers: Botó esmaltat de vermell amb la consigna del Sometent en tres línies CONSTANCIA PATRIOTISMO Y ABNEGACIÓN.

Aquesta condecoració porta corona articulada, passador i cinta de color morat. Taller: Castells.

D'aquesta medalla es coneixen diferents variants:

III A

Creu esmaltada de color vermell amb la inscripció gravada en els braços de la creu i escrit en català, PAU PAU Y SEMPRE PAU. Corona reial.

III B

Creu esmaltada de color verd i sense cap inscripció. Corona reial.

III C

Igual a l'anterior però amb corona mural.

Durant la Dictadura del General Primo de Rivera (1923-1930), veient l'eficàcia que tenia el Sometent arreu de Catalunya, aquest l'estengué a la resta de l'Estat Espanyol castellanitzant la divisa del Cos i així trobem aquesta altra condecoració.

III D

Semblant al tipus descrit però variant la llegenda que diu SOMATENES ARMADOS DE ESPAÑA i la inscripció dels braços de la creu que passa a ser de PAZ PAZ Y SIEMPRE PAZ.

Totes aquestes condecoracions es troben en metall daurat però també n'existeixen d'or.

MEDALLA DELS SOMETENTS EN EL XX ANIVERSARI DEL REGNAT D'ALFONS XIII

Condecoració creada per Reial Ordre de 17 de març del 1924 per commemorar els vint anys de la presidència de Sa Majestat el rei Alfons XIII.

Tipus IV

Anvers: Els bustos dels reis d'Espanya sobreposats i la següent inscripció: ALFONSO XII Y VICTÒRIA EUGÈNIA. A l'exerg BARCELONA 11 DI-

IV-A

IV-B

IV-E

IV-C

VII

IV-F

CIEMBRE MCMXXIII. Tot el conjunt envoltat per una corona de llor i escortat per dues columnes amb la seva divisa de PAZ PAZ.

Revers: La Verge de Montserrat del tipus romànic i de talla sencera entre els escuts de Barcelona i del Sometent. (Sembla ser que hi hagué discussions sobre la figura dels escuts del revers, ja que existeixen proves que a l'encuny presentat hi havia solament la Mare de Déu de Monsterrat rodejada de muntanyes). Al voltant la inscripció: CONMEMORACION POR LOS SOMATENES DEL XX AÑO DE SU REINADO. Tot el conjunt envoltat per una corona de llor i escortat per dues columnes amb la seva divisa de PAZ PAZ. Les medalles són de coure i porten cinta morada amb un llista central on hi ha la bandera espanyola i pasador.

D'aquestes condecoracions, totes elles superades per una corona reial articulada es coneixen diferents variants:

IV A: Firmada per l'escultor SOCIES. Corona daurada.

IV B: Firmada per l'escultor E. Arnau. Corona daurada. Taller: Castells

IV C: Firmada per l'escultor R. Masdemont. Corona daurada.

IV D: Firmada per l'escultor R. Masdemont. Corona de coure.

IV E: Condecoració de solapa. Mides: 18×10. Corona daurada.

IV F: Prova d'encuny del revers però feta de plom. La mateixa Verge de Montserrat rodejada de muntanyes. Als peus l'escut del Sometent.

MEDALLA DE LES PADRINES DE BANDERA DEL SOMETENT

Quan es fundava un nou Cos de Sometents els era lliurada una bandera i record d'aquestes efemèrides és la condecoració que s'atorgava a la Padrina de Bandera en el dia del seu padrinatge. Decret reial del 6 de febrer del 1928.

Tipus V

Anvers: Figura femenina en actitud d'oferir la bandera. Als peus un lleó. A la part superior l'escut d'Espanya amb corona reial i les armes de la Casa de Borbó. Al costat la seva divisa PAZ PAZ Y SIEMPRE PAZ. Rodeja mig conjunt una corona de llor.

Revers: La Verge de Montserrat aureolada. Porta el mantell i els atributs reials i està envoltada per l'escolania. Fons de muntanyes amb el monestir i la Santa Cova un a cada costat. Rodeja el conjunt mitja corona de llor.

La medalla que era feta pel taller Castells anava acompanyada d'un llaç amb els colors de la bandera nacional.

Se'n coneixen diferents qualitats:

V A: De plata daurada.

V B: D'or.

V C: D'or amb diamants sobre plati.

V D: D'or amb brillants sobre plati.

MEDALLA DE LES PADRINES DEL SOMETENT DE TOLEDO

Una altra condecoració del Sometent encunyada fora de Catalunya. Es tracta d'una medalla feta a Toledo pel lliurament d'una bandera del Sometent.

Tipus VI

Anvers: Bust de la reina Victòria Eugènia mirant a la dreta i envoltada per la següent inscripció: ENTREGA DE LA BANDERA AL SOMATEN DE TOLEDO.

Revers: Imatge de la Verge de Montserrat enmig dels escuts d'Espanya i del Sometent. Fons amb un sol radiant on apareix la seva divisa de PAZ PAZ PAZ. A l'exerg la data 9 DE MAYO DE 1926.

Metall: Bronze, mides: ø 30. A sobre corona reial articulada amb cinta espanyola i passador.

MEDALLA DEL MÈRIT AL SOMETENT

Fou creada per Reial Ordre del 17 de gener del 1930 per premiar les accions més distingides.

Tipus VII

Anvers: Escut reial d'Espanya envoltat d'una corona de llor. A la part superior i continuant a la part inferior la seva divisa de PAZ PAZ Y SIEMPRE PAZ.

Revers: Imatge sencera de la Verge de Montserrat asseguda sobre un fons de muntanyes. Al voltant una corona de llor amb la seva divisa de PAZ PAZ Y SIEMPRE PAZ.

Es conta d'aquesta medalla, que és de coure, que fou encunyada per la indústria privada i tanmateix es tracta d'una peça molt difícil.

La Segona República va mantenir les activitats de l'Arma que es mantingueren durant tota la guerra civil.

Acabada la campanya, les noves ordenances varen dissoldre el Cos, encara que l'any 1945 es va revifar als pobles de frontera amb motiu de lluitar contra els escamots del maquis.

L'any 1978 el Sometent hagué de lliurar les armes i fou reduït a una simple agrupació, encara que molt activa actualment, tant aquí com a la resta de l'Estat Espanyol.

El Sometent es va dissoldre, però ens ha quedat aquesta curiosa mostra d'unes condecoracions militars fetes per a premiar el zel dels seus afiliats, però que duen com a símbol de fe, la imatge de la seva venerada Patrona, la Verge de Montserrat.